

Κάρπαθος: 5^η Οκτωβρίου 1944: 9 ερωτήματα και μια πρόταση

*Δρ. Μανόλης Μ. Τσαγκάρης
Μηχανικός Πληροφορικής
Επιστημ. Συνεργάτης Πανεπιστημίου Αθηνών*

Αφιερωμένη στη μνήμη του πατέρα μου

Μιχαήλ Εμμ. Τσαγκάρη⁺ (1935-2014)

Σε τί αποσκοπεί αυτή η παρουσίαση;

- Αφορά τα γεγονότα του '44 στην Κάρπαθο
- Θέτουμε μερικά εύλογα ερωτήματα
- Αναζητούμε απαντήσεις σε πηγές και μελέτες
- Επιχειρούμε μια εναλλακτική «ενωτική αφήγηση» των γεγονότων
- Επιζητούμε τα σχόλιά σας

Οι κύριες διαπιστώσεις μας

- Ο Καρπαθιακός λαός επέδειξε:
 - καθολική και διαχρονική αντίσταση στους κατακτητές για πάνω από 600 χρόνια
- το '44 οδηγήθηκε από το ένστικτό του αλλά και από τους ηγέτες του:
 - επεδίωξε όχι μόνο την απελευθέρωση του από τους Ιταλούς
 - αλλά και την Ενωσή του με τη μητέρα Ελλάδα

Πυλές, 8-8-1920

και για να μπούμε στο κλίμα ...

- ας ακούσουμε την έμμετρη έκφραση ενός καρπαθίου αγωνιστή:

Μου γράφεις για την Κάρπαθο
να μη τη λησμονήσω,
πάντοτε να τη σκέπτομαι
και πίσω να γυρίσω.

Αδύνατον δε λησμονώ
την όμορφη πατρίδα,
Θερμαίνεται τα στήθη
μου κάποια κρυφή ελπίδα.

Πως μία ημέρα θα ιδώ
τη Μάνα μας Ελλάδα,
ν' απλώνει την αγκάλη
της στη πονεμένη σκλαβα.

Πως είναι δυνατόν ποτέ
η λεύτερη ψυχή μας
ν' ανέχεται μαρτύρια,
στη σκλαβωμένη γή μας.

Όσον για με, βαρυαλγώ
κάθε στιγμή και ώρα,
να βλέπω αντίκρυ σε σκλαβιά,
αγαπημένη χώρα.

Στα πέρατα της ξένης γής
είναι διασκορπισμένοι,
όσοι να ζήσουν δεν μπορούν,
δούλοι ταπεινωμένοι.

Πάλι θαυμάζω τις ψυχές
που με τη θέληση τους
περνούν ζωή καρτερική
στη σκλαβωμένη γή τους.

Μάρτυρες του καθήκοντος,
Πατριδοστηλοβάται,
προσέχετε τα παλαιά,
ήθη μας, μή ξεχνάτε!

Εμμετρος Απάντησις εις επιστολήν εκ Καρπάθου Γεωργίου Εμμ. Παναγιώτου
(Μαστροπαναγιώτη)
(Κρήτη, 1932 – Karpathian Heritage, 1978)

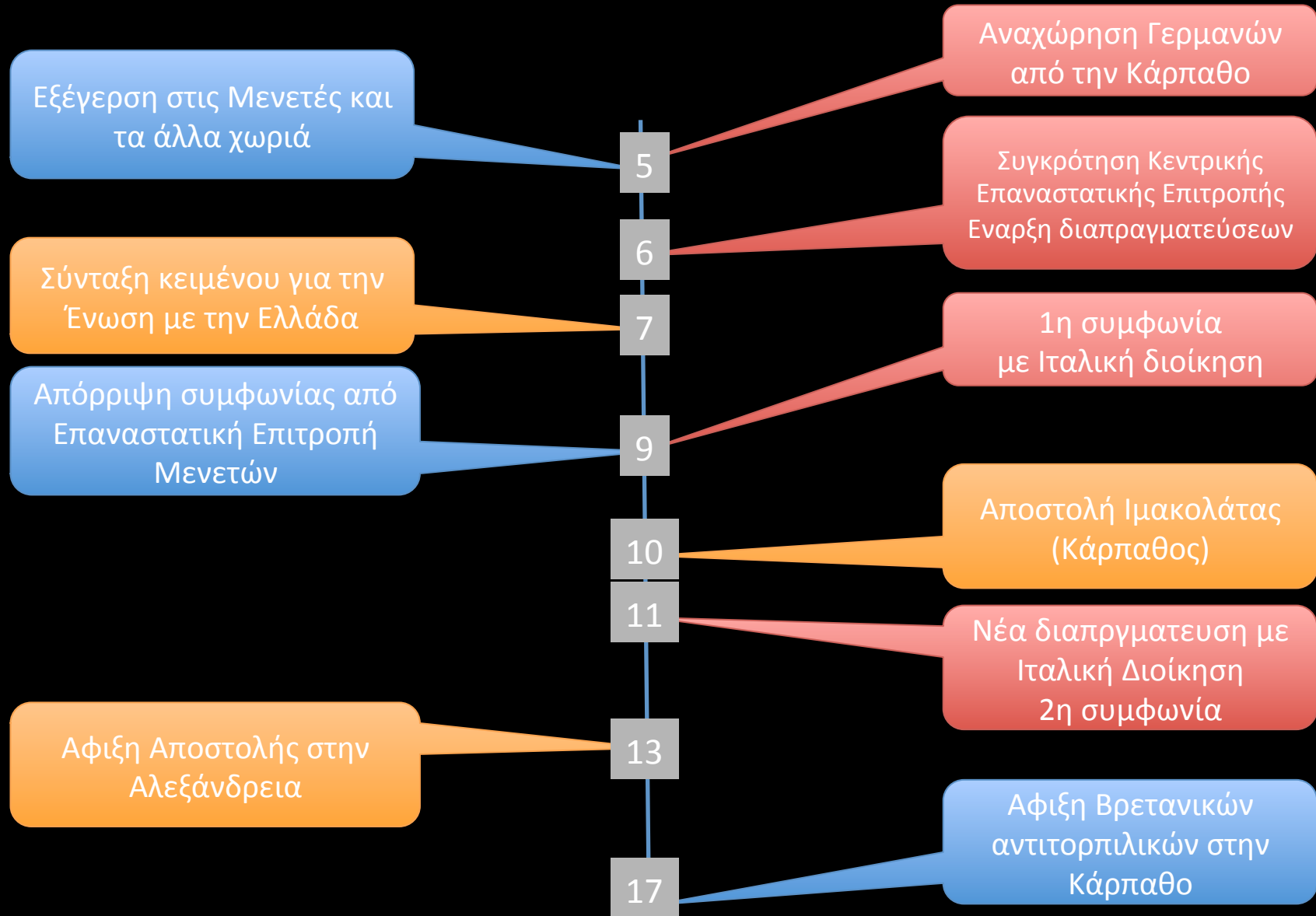
Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ
Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Ν. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ
Α. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ
Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Ι. ΚΡΗΤΣΙΟΥΤΗΣ
Π. ΛΕΜΟΝΑΣ
Ι. ΛΕΝΤΑΚΗΣ
Μ. ΜΑΛΤΑΣ
Ι. ΜΑΡΗΣ
Μ. ΝΟΥΑΡΟΣ
Ε. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Ν. ΠΡΟΤΟΠΑΠΑΣ
Ε. ΧΑΤΖΗΜΑΝΟΥΛΗΣ
Π. ΧΡΥΣΟΧΕΡΗΣ
Χ. ΚΑΘΕΤΣΙΔΑΚΗΣ
Β. ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΥΤΟΣ
ΜΑΝΟΣ ΕΚΟΥΛΛΟΣ
ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ ΔΙΑΚΟΦΥΛΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΤΟΡΟΥΛΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ
ΚΥΜΩΝ ΖΑΒΟΥΛΑΣ
ΝΙΚ. ΛΑΒΗΣ ΙΑΤΡΟΣ

Ξημερώνει η 5^η Οκτωβρίου 1944

- Οι τελευταίοι Γερμανοί αποχωρούν από την Κάρπαθο
- Οι εναπομείναντες Ιταλοί είναι αδύναμοι
- 600 χρόνια σκλαβιάς μοιάζουν να τελειώνουν
- Αλλά ποιά είναι η διάδοχος κατάσταση;
- Ποιός θα κυβερνήσει την Κάρπαθο;

- Για μία ακόμη φορά οι Καρπάθιοι
αμφισβητούν τον κατακτητή!

Χρονικό των 12 ημερών του Οκτωβρίου του '44

Ας ξεδιπλώσουμε τα γεγονότα μέσα από ερωτήματα...

- ... που δεν είναι ρητορικά
 - συγκεντρώνουμε γνώμες ειδικών
 - απαντήσεις βασισμένες σε ιστορικές πηγές
- δεν εκφράζουμε το αλάνθαστο
 - ούτε και παρουσιάζουμε όλες τις πιθανές ερμηνείες

[1] Πώς φτάσαμε στα γεγονότα του '44;

με διαρκή και επίπονο αγώνα ...

... ειδικότερα για την Κάρπαθο, παρατηρούμε ότι ο αγώνας για την εθνική ανεξαρτησία ήταν διαρκής και επίπονος. Η συνεχής επαναστατική δραστηριότητα είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του καρπαθιακού λαού από την εποχή της Ελληνικής Επανάστασης μέχρι και την ενσωμάτωσή της με τό απελευθερωμένο τμήμα της κεντρικής και λοιπής νησιωτικής Ελλάδας.

*[1] Γεώργιος Λεοντσίνης, Καθηγητής Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών,
Καθημερινή 22/6/1997.*

[2] Γιατί έγινε η επανάσταση
μετά την αποχώρηση των Γερμανών;

- «οι επαναστάτες διαλέγουν πάντα τον κατάλληλο χρόνο και χώρο για την εξέγερση τους»¹

[3] Πια η ανάγκη διαπραγματεύσεων με τους Ιταλούς ...

... όταν οι (εναπομείναντες Ιταλοί) ήταν αποδιοργανωμένοι);

- Ήταν ακόμη οπλισμένοι σε σημαντικό αριθμό
- Είχαν στα χέρια τους την Στρατιωτική και Πολιτική Ηγεσία
- Υποστήριζαν το καθεστώς της Ιταλοκρατίας
- Τελικά, αναγκάστηκε ο Ιταλός διοικητής Αμεντούνι να υπογράψει το Σύμφωνο Παράδοσης της Καρπάθου στην επαναστατική επιτροπή.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς σας τῆς 11ης Ὀκτωβρίου, ὁ ὑποφαινόμενος, πρὸ τοῦ ἐπιβληθέντος ἐνόπλου ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Καρπάθου καὶ πρὸ τῆς ἐπιβλητικῆς ἀπαιτήσεώς σας, ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας καὶ δίχως νὰ ὑποχρεώνη καθόλου τὴν Ἱταλικὴν Κυβέρνησιν τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου, συγκαιρίθεται νὰ σᾶς παραδώσῃ τὴν ἀστικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρχὴν τῶν νήσων τῆς Καρπάθου καὶ Κάσου, καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων.

[4] Γιατί απορίφθηκε η πρώτη συμφωνία από την Ε.Ε. Μενετών;

- Η πρώτη συμφωνία προέβλεπε μερικό αφοπλισμό των Ιταλών
- Ήταν ορατός ο κίνδυνος της επιστροφής των πανίσχυρων Γερμανικών Στρατευμάτων που θα εύρισκε Ιταλικούς Θύλακες ...
- Ίσως η πρώτη συμφωνία ήταν και βήμα τακτικής για μια επόμενη και καλύτερη

[5] Τι σημασία είχε μια υπογραφή τη στιγμή που η Κάρπαθος είχε ήδη «απελευθερωθεί» και οι Ιταλοί είχαν συνθηκολογήσει;

- Συνθηκολόγησαν αλλά δεν παρέδωσαν την κυριαρχία της Δωδεκανήσου
- Υπάκουαν ακόμη στις εντολές της κυβέρνησης Μουσολίνι
- Το έγγραφο αυτό θα αποτελούσε την νομικά ισχυρή παραδοχή του επίσημου Ιταλικού Κράτους για την παράδοση της Καρπάθου στην επαναστατική επιτροπή ...
- ... που εκ μέρους όλων των Καρπαθίων κηρύσσει την ένωση με την Ελλάδα

Το έγγραφο της ένωσης

- Βρέθηκε σχετικά πρόσφατα στα Γενικά Αρχεία του Κράτους (2005)
- Περιέχει 53 υπογραφές, ενώ η επίσημη εκδοχή του μόνο 4!
- Αξίζει να σταθούμε σε αυτό για λίγο παραπάνω

ΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ .
ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Κάρπαθος τῇ 7 Ουλωβρίου 1944

1. Πρὸς τὴν Λεβαστὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.
(εἰς Καίρον)

Εφοχώλατε Κύριε Πρόεδρε,

Εἰ βάναυσος ὑποφαινόμενοι, Γραμματεὺς τῆς Γερᾶς Μητροπόλεως
Καρπάθου καὶ Κάσου, καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Κοινοτήτων τῶν νήσων τούτων
γαρβάνομεν τῇ ὑμῶν καὶ ἀναφέρωμεν ὑμῶν τὰ αἰχμάλωτα:

Τὰς δύο τὰς καλοῦμεν. Ὁ ἀρχιεὺς Ἑλληνικὸς ἀρχιεπίσκοπος τῶν νήσων
Καρπάθου καὶ Κάσου ἀρχιεπὶς προσέβη εἰς τὴν ἀντίγραφον τῆς Ἑλλη-
νικῆς σημαίας καὶ εὐχόμενος τῇ ἐθνικῇ τοῦ μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἑλλά-
δος· ναυαλωμαὶ εὐθυγῶσαι γαρβάνοι χόραν. καὶ ἐξομῶς ἐν-
δοσιασμοὺς διαστέλλει ἀπὸ αἵρου εἰς αἵραν τὰς νήσους Καρπάθου
καὶ Κάσου, διὰ τῆς ἐπιμέλειαν τοῦ προαιωνίου καὶ οὐδὲν οὐδὲν.

[illegible]

Ο Γραμματεὺς τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολίτου Καραϊσκά

Αρωλόδοτος φερ. Λαυγγαρίδης.

Οι. Αλυσπρόσωποι. Καρναίου και Κρέου

Geophila *Geophila*
Staphylinus *Staphylinus*
Geophila *Geophila*

[illegible]

Ο Γραμματεὺς τῆς ἑορτῆς Μετρωδῶτος Καρσάδου

Πρωτόδοτος φερ. Πανευλαρίδης.

Οἱ Ἀντιπροσώπων Καρσάδου καὶ Κρούου

Γεωργίου

Δρ. Ντ. Κ.

Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μετανοοῖδης

Εὐφ. Καραγιαννοῦ

Μτ. Ζανίδης

Βλ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Μαρινοῦ

Εὐφ. Κ.

Γ. Κωνσταντίνου

Λούκος Ρομπανίδης

Δρ. Κωνσταντίνου

Μιχαὴλ Νικολαΐδης

φ. Νικολαΐδης

Κωνσταντίνου

Αλέξανδρου

Εὐφ. Κ.

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Γ. Κωνσταντίνου

Μτ. Ζανίδης

Με προσοχή ...

- πλησιάζοντας το έγγραφο, αναγνωρίζουμε οικεία πρόσωπα να υπογράφουν!

Αποδίδωσθε τὰς δυνάμεις

Νικηταὶς Βασιλεύουσιν

Αὐτοῖς Καταμαρτυροῦντες
Τίμωρος Μ. Καμαράκος
Σωάννης Κ. Παζαρόπουλος
Νικηταὶς Βασιλεύουσιν
Μωὺς Αὐτοκρατορῶν

Λόγος Ρομενίου
Μιχαὶλ Λαγυρίου

- Πιππος' Ε. Νίσης 3ος
Ερμούρανης

5. 1. Γιαννίγγας
Ερμούρας

Σεβαστασιανή
Εκουργία

[6] Γιατί οι 53 υπογραφές στο έγγραφο της ένωσης με την Ελλάδα είναι σημαντικές;

- εκφράζουν την καθολική επιθυμία των πολιτών της Καρπάθου και Κάσου για την ένωση με την Ελλάδα

[7] Γιατί ριψοκινδύνεψαν οι 7 Καρπάθιοι για να μεταφέρουν το «μήνυμα της ένωσης» στο Κάιρο;

- Το κείμενο αποτελούσε τον νομικά ορθό τρόπο για την Ένωση της Καρπάθου με την Ελλάδα και θα έπρεπε να παραδοθεί στα χέρια της Ελληνικής Κυβέρνησης.
- Δεν υπήρχε άλλος τρόπος επικοινωνίας με τις συμμαχικές δυνάμεις (είχαν αποχωρήσει τα κλιμάκια της κατασκοπείας και ο ασύρματος τους – Απρ. 1944)
- Εκφράζουν και την ανησυχία
 - για πιθανή επιστροφή των γερμανών
 - για τη τροφοδοσία του νησιού με τρόφιμα

[8] Ποιά η σημασία της Ένωσης της Καρπάθου με την Ελλάδα;

- Πέρα από την ψυχολογική σημασία της «ενωσης» με την Ελλάδα (το μακροχρόνιο όνειρο) ...
- Επιβεβαίωνε το αμιγές του ελληνικού της πληθυσμού, σημαντικό στοιχείο για τη μελλοντική διαπραγμάτευση.
- Θα επέτρεπε ενδεχομένως στην εξόριστη κυβέρνηση να ισχυριστεί ότι η Κάρπαθος της ανήκει ήδη, και δεν θα αποτελούσε μέρος των σκληρών μεταπολεμικών διαπραγματεύσεων (Βόρεια Ήπειρος, Κύπρος, Δωδεκάνησα)²

[4] Πρόδρομη ανακοίνωση σχετικά με την επιστολή του επαναστατικού κινήματος Καρπάθου προς την Ελλ. Κυβέρνηση του Καΐρου, Γιώργος Τσαμπανάκης, 2006

[9] Τίνος έργο είναι η «απελευθέρωση» της Καρπάθου και η Ένωση με την Ελλάδα;

- ένα ιστορικά δύσκολο και πολιτικά ευαίσθητο ερώτημα
- για το οποίο μέρος του καρπαθιακού λαού είναι διαιρεμένο
- ένα άλλο μέρος είναι αδιάφορο, έως και καχύποπτο

Οι πρωταγωνιστές

- Ας δώσουμε τα εύσημα στους πρωταγωνιστές
 - την ομάδα επαναστατών από Μενετές, Αρκάσα και Πυλές κ' Επαναστατική Επιτροπή Μενετών
 - την Κεντρική Επαναστατική Επιτροπή που είχε την πολιτική διαχείριση
- .. που οδήγησαν στο ευτυχές γεγονός μιας αναίμακτης εξέγερσης και επιβολής της Καρπαθιακής Ελευθερίας

ας μην ξεχνάμε όμως ...

- κυρίαρχο στοιχείο των γεγονότων αποτέλεσε η γνησιότητα του ελληνικού πολιτισμού και συνείδησης που διατήρησαν οι Καρπάθιοι στα 600 χρόνια σκλαβιάς ...

έργο όλων των Καρπαθίων

«...Ο αγώνας και η Επανάσταση είναι έργο όλων των Καρπαθίων. Όχι μόνο εκείνων που είχαν το προνόμιο να ζήσουν και να δράσουν τον Οκτώβριο του 1944 και νωρίτερα ...

αλλά είναι έργο και όλων εκείνων που πριν από μας υπέφεραν και αγωνίσθηκαν με διάφορους τρόπους, για να αποτιναχθεί η σκλαβιά, όπως οι Δεσποτάδες, οι Παπάδες, οι Δάσκαλοι, οι γονείς και οι πρόγονοι μας,

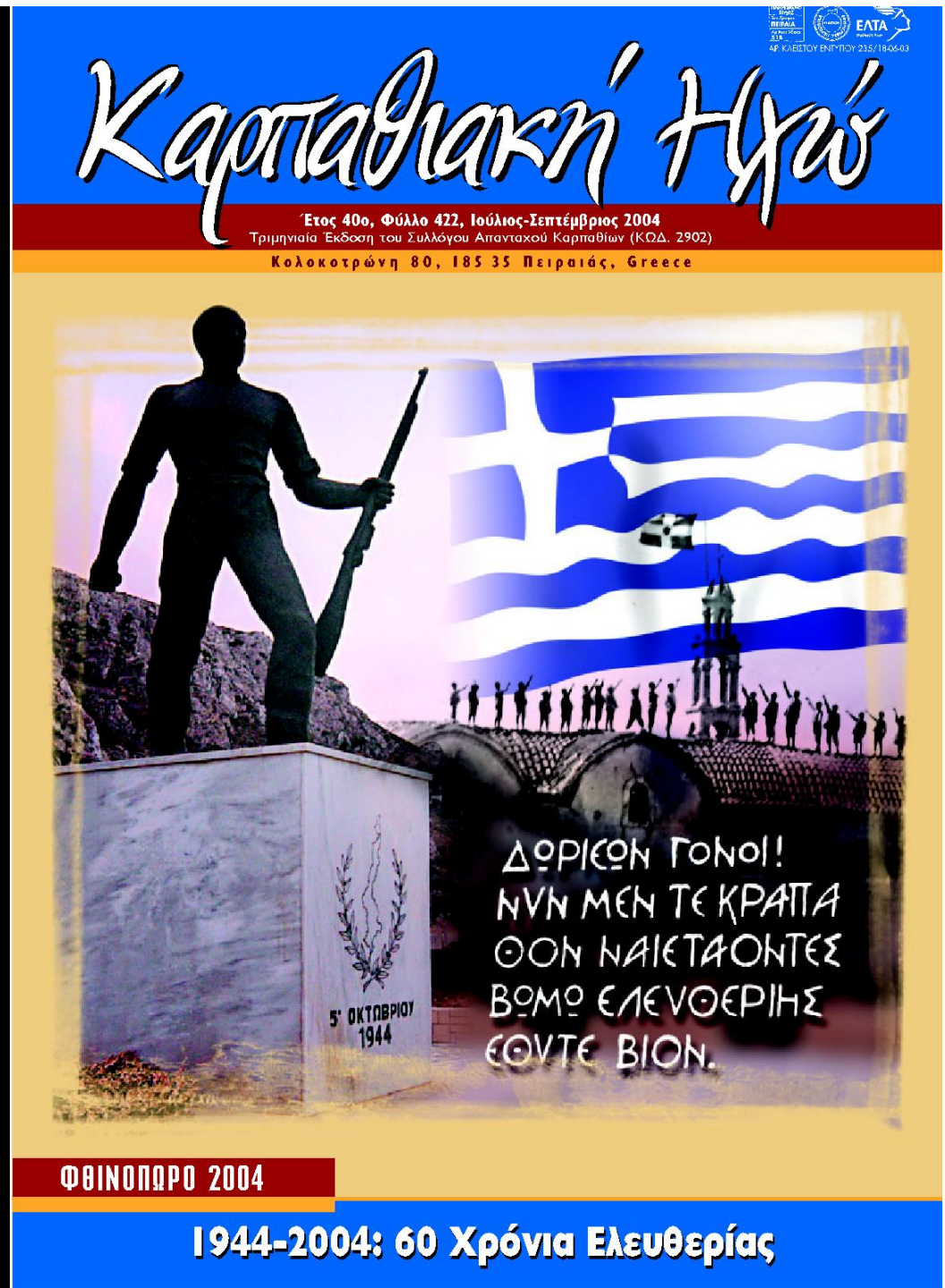
που κράτησαν και μας μετέδωσαν αναμμένη τη φλόγα της αγάπης προς την Ελευθερία, προς την Ορθοδοξία, προς την Ελλάδα, προς την γλώσσα μας και προς τα έθιμα μας...»

Μιά πρόταση:

- Την 5^η Οκτωβρίου ας εορτάζουμε: την Επανάσταση της Καρπάθου και την Ένωση με τη μητέρα Ελλάδα
- 70 χρόνια μετά την Επανάσταση της Καρπάθου
- Ας δώσουμε τη σημασία που πρέπει στο βάθος και το πλάτος των γεγονότων
- Τιμώντας το στόχο της Ένωσης με την Ελλάδα
 - ας ομονοήσουμε όπως έκαναν και οι 53 συμπατριώτες μας που αγωνίστηκαν και πέτυχαν αυτό το στόχο.

- Στο πνεύμα αυτό συνθέσαμε το Εξωφυλλο της «Κ.Η.» 2014/422
- Συμβολίζει τον αγώνα για την Απελευθέρωση και την Ενωση με την Ελλάδα!

ΑΦΙΕΡΟΝΤΑΙ ΕΥΛΑΒΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΝΩΣΤΟΥΣ
ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ ΗΡΩΑΣ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΙΑΚΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

ΔΑΠΑΝΗ

Π.Κ.Ε.Π.Α

ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

<http://www.karpathos.net/1944>

- Γνήσιο αρχειακό υλικό
 - από τα γεγονότα του '44
- Σχετικά δημοσιεύματα για το θέμα
- Αναφορές και βιβλιογραφία